

provincie **HOLLAND**
ZUID

GS brief aan Provinciale Staten

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
5 juli 2021

Ons kenmerk
PZH-2021-776845414
DOS-2021-0003779

Bijlage
1

Aan Provinciale Staten

Onderwerp
Stand van zaken aanbevelingen Randstedelijke
Rekenkamer

Geachte Statenleden,

In december 2019 heeft de Randstedelijke Rekenkamer een rapport uitgebracht met de titel 'Bouwen aan regie'. Het onderzoek richt zich op de provinciale rol op het gebied van wonen. Het doel van het onderzoek is Provinciale Staten te ondersteunen in hun kaderstellende rol en controlerende rol door inzicht te geven in de wijze waarop de regierol op het gebied van wonen wordt ingevuld en uitgevoerd.

Naar aanleiding van de bespreking van dit rapport in de commissie op 12 februari 2020 heeft u het college van GS gevraagd met de uitvoering van de aanbevelingen aan de slag te gaan en PS te informeren over de voortgang en de resultaten van de opvolging van de aanbevelingen.

Met het Statenvoorstel, zoals dat voorlag bij de Statencommissie van 4 maart, is aangegeven hoe wij uitvoering wilden geven aan de onderstaande aanbevelingen. Wij hebben u daarbij toegezegd om periodiek de stand van zaken aan u door te geven.

Conform deze afspraak stellen wij u met de voorliggende brief op de hoogte van de voortgang en de resultaten van de opvolging van de aanbevelingen. Hieronder vindt u *cursief* de zeven aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer, die betrekking hebben op de provinciale rol en op de provinciale instrumenten. Per aanbeveling is daaronder een actuele stand van zaken gegeven.

Provinciale rol

1. Werk de rol van een meewerkende overheid eenduidig uit, borg dit in de ambtelijke organisatie en communiceer helder over de rolinvulling richting de regio's.

De rol van meewerkende overheid is niet de enige vorm van overheidshandelen. In de nota 'Bouwen aan regie' staat goed opgetekend dat de provincie zich waar mogelijk wil positioneren als meewerkende overheid.

Waar nodig, zal de provincie als samenwerkende, realiserende of normerende overheid optreden. Het hiervoor genoemde wordt ook wel populair vertaald in: "de wortel en de stok". Het is dus zo dat hoewel de provincie zich op het gebied van wonen meer meewerkend opstelt, dit niet de enige rol en invulling is. Het schakelen tussen de verschillende rollen kan juist van meerwaarde zijn en soms zelfs een vereiste, om een proces tot een goed einde te brengen. Dit blijkt bijvoorbeeld in het proces in de Rotterdamse regio om tot voldoende sociale woningen en een betere spreiding van de sociale voorraad over de regio te komen. Met onze brieven van 28 maart 2020, 22 september 2020 en 18 mei 2021, alsmede een lid GS brief van 30 april 2021 hebben wij u op de hoogte gesteld van de stappen die gezet zijn op dit onderwerp. Zowel wij als onze partners zijn steeds meer ervaring aan het opdoen over het schakelen tussen deze verschillende rollen.

De provincie heeft haar bestaande beleid voor de fysieke leefomgeving beleidsneutraal omgezet naar een digitaal raadpleegbaar omgevingsbeleid. In uitzondering hierop is binnen dit traject voor het beleidsveld wonen en verstedelijking gekozen voor een beleidsrijke module "Kantoren, Wonen & Verstedelijking", juist ook om de meewerkende rol meer invulling te geven. In de wijziging van het beleid voor wonen en verstedelijking is bijvoorbeeld nadrukkelijker verwoord dat regionale woonvisies en regionale woningbouwprogramma's door de gemeenten in samenspraak met de provincie worden gemaakt.

Sinds 2019 werken we met de inzet van de Vliegende Brigade. Dit is externe capaciteit en expertise die de gemeente kan inhuren om de planvorming voor woningbouwplannen te versnellen. Het Rijk ziet deze aanpak als een voorbeeld voor andere provincies. Zuid-Holland heeft met de andere provincies extra middelen gekregen om de aanpak van de Vliegende Brigade uit te breiden. In april 2021 hebben we een nieuwe subsidieregeling voor de Vliegende Brigade opengesteld, waarin gemeenten een grotere aanvraag voor externe inhuur kunnen doen tot € 150.000 om de planvorming voor woningbouwprojecten te versnellen;

Naast de inzet van de Vliegende Brigade zetten we ook eigen mensen in om gemeenten te ondersteunen om ruimtelijke ontwikkelingen te versnellen, met name op locaties waar veel woningen gepland zijn. Zo zijn we op dit moment bijvoorbeeld actief betrokken bij de planvorming van de gebiedsontwikkeling van Leiden-Stationsgebied, Den Haag-Binckhorst, Delft-Schieoever, Capelle aan den IJssel-Nieuw Rivium, Barendrecht-Stationstuinen, Dordrecht/Zwijndrecht-Spoorzone, Gorinchem-De Vleugels, Katwijk-Valkenhorst (voormalig vliegveld Valkenburg) en het Middengebied van de Zuidplaspolder.

Daarnaast is gebleken dat bij de vergunningverlening voor woningbouwprojecten vanwege ondercapaciteit vertraging optrad bij de Omgevingsdienst in de ontheffingsverlening van beschermde diersoorten. Hiervoor is een budget vrijgemaakt voor extra capaciteit en om de aanvraag- en beoordelingsprocedure te vereenvoudigen.

De oproep om helder te communiceren richting de regio's over de rolopvatting blijven wij ons ter harte nemen. In dit kader zijn eerder per regio accounthouders voor wonen aangesteld, zodat er een duidelijk structureel aanspreekpunt voor iedere regio is. Begin van dit jaar is het aantal accounthouders Wonen uitgebreid om regio's nog beter te kunnen bedienen.

2. Besteed meer aandacht aan de capaciteitsproblemen bij gemeenten. Dit geldt nog sterker als de capaciteitsproblemen een gevolg zijn van provinciaal beleid. Heb daarbij oog voor de tijd en inzet die de omslag naar een integrale benadering vraagt van de gemeenten.

De kracht van de samenwerking in de verschillende regio's op het gebied van wonen is wisselend. Factoren die de provincie niet kan beheersen, zijn in meer of mindere mate van invloed op het succes van die samenwerking. Voorbeelden hiervan zijn bezuinigingen doorgevoerd in de financiële crisis op ambtelijke en regionale ondersteuning, oprichting van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag en gemeentelijke herindelingen. Als hiervoor genoemd is in het provinciale omgevingsbeleid nadrukkelijk aangegeven dat de regionale samenwerking op het gebied van wonen een gedeelde verantwoordelijkheid is. Hetgeen kracht wordt bijgezet met bijvoorbeeld (ambtelijke) provinciale vertegenwoordiging bij regionale overleggen.

Daarnaast is per 19 april 2021 een subsidieregeling geopend voor gemeenten om aanspraak te kunnen maken op inkoop of inhuur van tijdelijke externe capaciteit en expertise, onder de noemer Vliegende Brigade. Doel is het bevorderen van de snelheid in de voorfase van woningbouwprojecten. Hiervoor zijn de volgende bedragen vrijgemaakt: € 3 miljoen in 2021, € 3 miljoen in 2022 en € 500.000 in 2023.

3. Verbeter de afstemming tussen de provincies daar waar woningmarktgebieden over provinciegrenzen heen lopen.

De tekst in paragraaf 3.1.5 die hier betrekking op heeft wekt de indruk dat de gemeenten die dit punt hebben ingebracht vooral gericht zijn op de kwantitatieve kant van de woningbouwopgave. Terecht wordt de relatie hiervan met de in ditzelfde jaar geïntroduceerde Trendraming aangehaald door de Randstedelijke Rekenkamer. De provincie Zuid-Holland ziet de gebieden die een regionale woonvisie opstellen als woningmarktgebied. Wij overleggen ambtelijk en bestuurlijk met enige regelmaat met buurprovincies en houden rekening met hun beleid. Zij hebben aangegeven dat zij ernaar streven om zelf in hun eigen woningbehoefte te voorzien en zien daarbij geen opgave voor onze provincie.

In algemene zin zijn de contacten tussen de provincies in de afgelopen periode aangehaald. Zo is er een bestuurlijke interprovinciale taskforce Wonen opgericht om richting de verkiezingen en tijdens de formatie snel te kunnen acteren op dit dossier. De gedeputeerden van de provincies Gelderland en Zuid-Holland zijn hier bestuurlijk trekker van. Ook de interprovinciale ambtelijke werkgroep Wonen vergadert meer frequent over onderlinge afstemming tussen de provincies onderling en afstemming richting het Rijk. Zo is er bijvoorbeeld ook een traject gestart om te komen tot gezamenlijke monitoringsafspraken. Daarnaast komt de interprovinciale werkgroep wonen vaker bij elkaar voor onderlinge kennisuitwisseling. De provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland hebben hier het voortouw in genomen.

Provinciale instrumenten

Vraag aan GS om uitvoering te geven aan de volgende aanbevelingen:

4. Benut de aanwezige kennis op het gebied van wonen door deze actief richting gemeenten en andere samenwerkingspartijen te communiceren.

De provincie Zuid-Holland heeft voor dit specifieke doel een openbaar toegankelijke website 'Staat van Zuid-Holland' ingericht met daarop alle relevante (provinciale) data op het gebied van wonen met daarin opgenomen de jaarlijkse 'Woonbarometer', waarin ontwikkelingen op de Zuid-Hollandse woningmarkt worden gemonitord. Met behulp van een gebruiksonderzoek zijn in 2020 diverse verbeterpunten voor de 'Woonbarometer' opgehaald bij onder meer gemeenten. Zo is veel informatie nu ook op gemeenteniveau te vinden. Ook het provinciale omgevingsbeleid is eenvoudig digitaal raadpleegbaar. Daarnaast organiseert de provincie jaarlijks de Verstedelijkingsconferentie voor bestuurders. Via deze kanalen, maar ook in het Portefeuillehouders Overleg Wonen en Verstedelijking (POHO), waar alle voorzitters van de bestuurlijke Woonregio's aanwezig zijn en bij de reguliere ambtelijke contacten wordt kennis en informatie uitgewisseld.

Daarnaast is in het afgelopen jaar de provinciale website geactualiseerd. Daarbij is deze gebruiksvriendelijker en toegankelijker gemaakt en kan er meer informatie op worden gevonden door gemeenten en andere samenwerkingspartners. Zo is bijvoorbeeld de Zuid-Hollandse Bouwagenda (<https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/ruimte/wonen/bouw-mee/>) en de Instrumentenkoffer betaalbare woningen (<https://www.instrumentbetaalbarevoorraad.nl/zuid-holland/>) ontwikkeld, waarop veel inhoudelijke informatie te vinden is. Vanuit die Bouwagenda organiseert de Provincie de 'Bouwkeet': een terugkerend event waar ideeën worden gewisseld tussen woningbouwprofessionals in Zuid-Holland en inspiratie wordt gegeven in de vorm van aansprekende voorbeelden en sprekers. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt met kennisinstelling Platform31 om een 'stoomcursus' betaalbaar wonen te ontwikkelen voor m.n. kleine gemeenten, die vaak kampen met beperkte capaciteit. In een dergelijke 'stoomcursus' wordt kennis en gerichte handvatten aangeboden om dit vraagstuk in de lokale context aan te pakken. We blijven ons inzetten om aanwezige kennis verder te verspreiden richting gemeenten en andere samenwerkingspartijen.

5. Betrek gemeenten standaard bij de totstandkoming van woningbehoefteramingen. Consensus over de juistheid en actualiteit (voor gemeenten relevante) cijfers dient het uitgangspunt te zijn.

In het in opdracht van de provincie uitgevoerde onderzoek Katalyseren Woningbouw Zuid-Holland (Fakton, 2018) waren gemeenten kritisch op de actualiteit van de provinciale prognoses en op de regels over het gebruik van prognoses bij woningbouwprogrammering. Dit was aanleiding voor vereenvoudiging van de programmering met daarbij aanpassing van de gehanteerde ramingen van de woningvoorraadgroei. Bij die aanpassing is juist de door de gemeenten in het kader van het Fakton onderzoek geleverde input benut. De provincie voert een woningbehoefteraming uit en stelt deze vast als uitgangspunt voor de behoefte-onderbouwing van woningen in het kader van de Ladder voor duurzame verstedelijking. Voorafgaand aan de vaststelling en bekendmaking van de raming 2019 is deze op verzoek aan regio's nader toegelicht.

Eind 2019 heeft het CBS zijn demografische veronderstellingen voor de bevolkingsontwikkeling in de Kernprognose 2019-2060 aangepast. Dit leidde tot een hoger te verwachten bevolkingsgroei in Zuid-Holland. Gezien de maatschappelijke urgentie en de impact van COVID 19 op de demografie en de behoefteeramingen hebben we besloten om de woningbehoefteeraming op 22 juni 2021 opnieuw vast te stellen. Daarbij is de woningbehoefteeraming met zowel het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als met de regio's via het POHO besproken. De behoefteeraming is aan u ter informatie aangeboden. Er vindt voor het zomerreces van 2021 een ronde plaats langs de regio's om de nieuwe woningbehoefteeramingen toe te lichten.

6. Stel tijdig financiële instrumenten in. De woningmarkt fluctueert en vraagt op verschillende momenten om verschillende (financiële) instrumenten. Overweeg om de financiële instrumenten zo in te stellen dat ze ongeacht de status van de woningmarkt ingezet kunnen worden. In tijden van grotere vraag kunnen projecten bijvoorbeeld worden versneld, terwijl in tijden van een groter aanbod de projecten bijvoorbeeld gericht zijn op het opgang houden van de bouwproductie.

Deze aanbeveling nemen wij graag ter harte. Wel tekenen wij hierbij aan dat tijdigheid direct gerelateerd is aan beschikbaarheid. Ook de provincie Zuid-Holland heeft ten tijde van de financiële crisis moeten bezuinigen, waardoor er niet altijd ruimte is geweest om financiële instrumenten op te zetten. Desalniettemin is er in het coalitieakkoord ruimte gemaakt voor financiering van knelpunten op het Wonenendossier. Daarbij zijn op 19 april 2021 vier subsidieregelingen opengesteld voor onze partners om een aanvraag in te dienen. De regelingen zijn aan de orde geweest in de Statencommissie Ruimte, Wonen en Economie van 10 februari jl.

Het gaat om de subsidieregelingen Knelpuntenpot sociale huur en middenhuur, Vliegende Brigade, sociale woningbouw regio Haaglanden en sociale woningbouw regio Holland-Rijnland. In 2020 is de subsidieregeling sociale woningbouw Rotterdamse regio opengesteld. In totaal gaat het bij deze vijf regelingen om een bedrag van € 29 miljoen voor subsidieregelingen ter stimulering en versnelling van woningbouw. Op de eerste dag van de openstelling was het totale beschikbare subsidiebedrag (€ 8 miljoen) voor de subsidieregeling Knelpuntenpot sociale huur en middenhuur al overschreden. Dit geeft aan dat in deze tijd waarin de gemeentelijke financiën onder druk staan, er veel belangstelling is. Hierdoor kunnen woningbouwprojecten die anders niet of later gebouwd zouden worden toch op korte termijn starten met bouwen. In de voorjaarsnota 2021 is een extra inzet van € 1,5 miljoen voor een subsidieregeling voor seniorenhuisvesting vrijgemaakt en heeft een herschikking plaatsgevonden van € 1 miljoen ten bate van toekomstbestendigheid.

Daarnaast is aan onderzoeksbureau Antea Groep gevraagd om een overzicht te maken van alle mogelijke juridische en financiële instrumenten, die de provincie kan benutten. Dit rapport vindt u bijgevoegd.

7. Ga na welke lessen geleerd kunnen worden van andere provincies. Het eigen instrumentarium kan worden uitgebreid met instrumenten die in andere provincies goed werken.

In IPO-verband is opdracht gegeven om de rolinvulling van de twaalf provincies binnen het thema

wonen te onderzoeken. Deze opdracht heeft geleid tot het rapport 'Zicht op de rol die de provincies spelen bij woningbouw'. Het uiteindelijke rapport is gebruikt bij het bepalen hoe wij successen van elders eventueel in onze provincie kunnen toepassen. We zijn bezig om 'best practices' uit andere provincies te incorporeren in ons beleid. Zo zijn we op dit moment bijvoorbeeld in gesprek met de provincies Noord-Holland en Noord-Brabant over een instrument dat zij hebben ontwikkeld om een inschatting te kunnen maken van de kansen op realisatie van 'zachte' en 'harde' plannen. Onder andere data verzameling, belemmerende factoren, en 'best practices' zijn thema's die onze aandacht hebben.

Conclusie

We streven ernaar om als provincie elke dag beter te worden en zetten ons in om de door de Randstedelijke Rekenkamer genoemde suggesties en aanbevelingen een plek te geven in ons beleid. We kunnen stellen dat er nog enkele zaken te verbeteren zijn, maar dat we verwachten om tijdens deze collegeperiode deze aanbevelingen verwerkt te hebben in het provinciaal beleid. In 2022 willen wij u opnieuw berichten over de voortgang. In algemene zin is ons beeld dat de nood buiten zo hoog is dat, ondanks de verbeteringen op dit vlak, er behoefte blijft aan inzet en hulp aan gemeentes, corporaties en bouwers.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J. Smit

Bijlage: Menukaart provinciale instrumenten (Antea Group)